



het is niets meer dan een spel zonder waarden, met uitzondering van mijn persoonlijk engagement, dat geen waarde heeft, niks betekent, en totaal auto-religieus is. Dat geldt ook voor die Tsjechen in die orgie: misschien vermaken ze zich, maar vandaag zien ze er stom uit als ze het gratis doen, of erger nog – zonder enige reden. In dat perspectief is internet slechts één van de actieve elementen in het functioneren van het kapitaal, het is een deel van de samenleving en verschilt er in geen enkel opzicht van. Het is compleet gelimiteerd, gedefinieerd en gecontroleerd. Het fascisme van het internet dat zelfs niet door virussen kan worden doorbroken is een uitstekend beeld, niet alleen van de moderne hegemonie van het kapitaal, maar ook van de hedendaagse kunst, het systeem van curatoren en van de kunstmarkt. Als in het midden van de jaren '90 Mladen Stilinovič zei dat 'een artiest die geen Engels spreekt geen artiest is', betekent dat vandaag specifiek dat 'een artiest die geen persbericht (in het Engels) kan zenden, geen artiest is'. Niets kan ge-re-politiseerd worden, omdat alles al gekapitaliseerd is. Zelfs de democratie is ge-de-politiseerd. Het is niet langer een filosofisch concept, het is een compleet economisch concept geworden. Anders zijn (Chinees, biseksueel, politieke opposant, invalide, terrorist of wat dan ook) is alleen een nieuwe marketingniche of een nieuw aan te boren afzetmarkt. In die zin klinkt de Elfde Thesis van Feuerbach vandaag als een stomme reclame voor tandpasta: 'Die Philosophen haben die Welt nur verschieden interpretiert; es kommt aber darauf an sie zu verändern.' (Filosofen hebben de wereld enkel anders geïnterpreteerd, het komt er echter op aan hem te veranderen). Het enige wat die stelling nog kan betekenen is: koop een nieuwe tandpasta, gebruik ons merk, niet het hunne, want het onze is het beste, tot we deze namiddag een ander op de markt brengen. Volgens de statistieken bezoeken gemiddeld 10.000 mensen per maand mijn projecten op het net. Wat zoeken ze daar? Tewerkstelling? Een dak boven hun hoofd? Een vluchtelingenstatus of burgerrechten? Seks? Democratie? Tandpasta? Liefde zonder medelijden?

**VUJANOVIČ** Of theater? Hoe zou jij netperformance (en dan vooral jouw werk) in de context van de traditie en geschiedenis van het westerse theater plaatsen? Dan denk ik vooral aan je projecten als *Ballettikka Internettikka* en *Opera Teorettikka Internettikka*. Beschouw je je werk als een breekpunt, weg van de geschiedenis? Of als een stap in een evolutie? Als je bedenkt dat nettheater de eerste (gekende) theaterpraktijk is die niet op live-performance en aanwezigheid is gebaseerd en dus het concept *live performance* opnieuw definieert? Als we stellen dat nettheater zich ook realiseert doorheen *live performance* – en zo wordt het vaak begrepen – dan moeten we nieuwe criteria vastleggen, omdat de oude niet meer werken. En ook, Lev Manovich noemt digitale media meta-media omdat ze zijn gebaseerd op het gebruik en de herdefiniëring van elementen uit voorgaande media. Zou jij je theater in die zin meta-theater noemen (meta-opera, meta-ballet, meta-performance)?

**STROMAJER** Ik zie de kunstgeschiedenis niet als een breukveld. Elke breuk komt voort uit een voorgaande conditie en distilleert daar concepten en anti-concepten uit. Zelfs al trek ik automatisch mijn wapen als ik het woord 'theater' hoor, omdat ik grote problemen heb om dit idee te begrijpen, en zeker als ik het probeer toe te passen op mijn werk. Ik voel me een stuk beter en vrijer wanneer we het over communicatieve kunst hebben, in plaats van theater. Het is waar dat theater, op een gestoorde manier, een allesomvattende kunst is (hetgeen ook verklaart waarom het altijd zo gewelddadig is ongesprongen met andere media en de kunst zelf). Dus op die manier kunnen we theater, zelfs in zijn meest klassieke vorm, op een perverse manier 'multimediaal' noemen, of zelfs een 'intermediaal' gebeuren. Maar als we over netperformance praten, gaat het niet zozeer om theater en theatrale elementen, dan wel om communicatieve regels, die zowel hedendaagse visuele kunstpraktijken als postdramatische performances sturen, maar waar de communicatie toch steeds op de voorgrond staat. Aangezien die communicatieve regelgeving gebruik maakt van verschillende technologische, temporele en andere gespecialiseerde niveaus, zou het zeer moeilijk zijn die allemaal tot het theater te reduceren. Meer nog: het is onmogelijk om ze te verklaren vanuit de theatertheorie, hoe postdramatisch of hedendaags die ook mag zijn. Daarom is Manovich' theorie over de meta-media zo gelijklopend met de mijne, en kan ik mijn werk makkelijk identificeren met meta-opera en meta-ballet. Zeker omdat Manovich zijn stelling verbindt met theorie op basis van de data, hetgeen ongelimiteerd

gedacht wordt, zijn jonge kunstenaars er absoluut niet op uit om per se een eigen structuur uit te bouwen. Vaak voeren zij eerder een gevecht om klein te blijven dan om groot te worden. Zij willen in de eerste plaats met hun werk bezig zijn: precies vanuit die behoefte zoeken zij naar verwante zielen, die met de grootste getrouwheid tegenover dat creatieve werk op kleine schaal oplossingen proberen te bedenken voor productionele, promotionele en verkoopproblemen. Dat is het onontbeerlijke begin van een kleine organisatie. Wie subsidie wil aanvragen moet bovendien een vzw oprichten: daarvoor moet je al met z'n drieën zijn. Ook dat is al *de facto* een kleine 'eigen structuur'. De flexibiliteit die de kunstcentra vroeger hadden om aan de behoeften van dat zeer jonge werk te voldoen, hebben ze nu vaak niet meer. En ook de stadstheaters hebben een te grote en daardoor te dwingende structuur én infrastructuur om jonge makers te helpen zonder hen al meteen – met de beste bedoelingen – te usurperen. De enige organisaties waar jonge makers vandaag een echte kans hebben om zich thuis te voelen, zijn wellicht de werkplaatsen. Binnen de gesetelde structuren en binnen de overheid is men

## L E X I C O N   V A N   D E   T E C H N O C U L T U U R

**Baja Beach Club** Nachtclub in Rotterdam die –naar eigen zeggen voor het eerst– vaste bezoekers de mogelijkheid biedt een computerchip te laten inplanten in de arm.

De Baja VIP Chip is een onderhuidse portemonnee met tal van voordelen: prompte identificatie, snel en vlot betalen van de drankrekening, ongehinderde toegang tot het

VIP-gedeelte, etcetera. De chip kost 1000 euro en bevat een consumptietegoed van 1500 euro.